

ГОВАРД Джон [Howard John; 2 верес. 1726, помістя Клептон, за іншими даними – с. Ловер-Клафон (нині – передмістя Лондона), Королівство Велика Британія (нині – Велика Британія) – 20 січ. 1790, м. Херсон, Російська імперія (нині – Україна)] – відомий англійський тюремознавець, філантроп і громадський діяч.

Початок реформаторської діяльності Г. пов'язують з його призначенням у 1773 шерифом Бедфорда (Англія). Г. одразу ж звернув увагу на фактичну відсутність в Англії тюремного управління, державного і громадського контролю за станом тюрем, на жахливе становище ув'язнених, що потерпали від економії коштів на їх утримання. У 1774 Г. виступив із доповіддю на засіданні палати общин парламенту, що було присвячене стану англійських тюрем. У 1775–76 відвідав в'язниці і шпиталі Англії, Франції, Голландії, Пруссії, Данії, Швеції, Іспанії, Мальти, Греції, Російської імперії. Результати проведених досліджень стану в'язниць і шпиталів виклав у своїй всесвітньо-відомій книзі «The State of the Prisons In England and Wales» («Стан в'язниць у Англії та Уельсі», 1777). Г. першим звернув увагу на проблему, яку не хотіли помічати уряд і суспільство, – стан і долю ув'язнених. Він заявляв, що ув'язнені перш за все – люди. Вони повинні мати одяг, їжу, роботу, медичне обслуговування.

Пропозиції Г., обґрунтовані у цій книзі, зводилися до такого: основним заходом попередження злочинності є навчання ремеслам дітей бідних батьків; відмова від заслання і широке за-

стосування праці в тюрмах; запровадження освіти і релігійного виховання як засобу підготовки арештантів до життя на волі; відмова від покарань, що позбавляють арештантів надії на майбутнє, а разом з тим підривають усяку можливість досягати їх виправлення, наприклад довічного ув'язнення; дострокове звільнення для арештантів, які сумлінно працюють і добре навчаються; облаштування в'язниць за системою одиночного ув'язнення.

Г. одним із перших запропонував не призначати покарання у вигляді позбавлення волі психічно хворим особам. Такі особи мають пройти курс лікування, щоб не становити загрози суспільству.

Детально розробив вимоги, що стосуються не лише роздільного й одиночного утримання різних категорій ув'язнених залежно від тяжкості скоєного ними діяння, віку і статі, а й обов'язкового їх залучення до суспільно корисної праці, санітарно-побутових умов проживання, організації спеціального контролю влади за функціонуванням в'язниць.

Саме Г. уперше запропонував і обґрунтував критерії класифікації засуджених за групами залежно від поведінки ув'язненого в період відбування покарання. Для тих, хто став на шлях виправлення, передбачались інша форма одягу, харчування, проживання, різні заохочення (побачення, більш легка праця), навіть дострокове звільнення.

Особливу увагу звертав на поліпшення умов утримання ув'язнених у приватних в'язницях, де мало місце

нелюдське поводження з арештантами, широко практикувалися суворі дисциплінарні покарання, носіння в'язнями важких залізних кайданів, у т. ч. жінками, обов'язкове стягування плати із засуджених за їх утримання.

Дж. Говард

Певні вимоги висував до персоналу в'язниць, який, на думку Г., має бути чесним, гуманним, професійним і морально здоровим.

Г. став ідейним натхненником прогресивної системи виконання покарань. Його ідеї, у подальшому розвинуті й доповнені, було покладено в основу сучасної пенітенціарної системи у багатьох країнах світу.

Життя Г. певною мірою пов'язане з Україною. Як засновник громадського руху за допомогу страждаючим, у 1789 під час Російсько-шведської війни прибув у Російську імперію з наміром вивчати спосіб утримання солдатів у казармах і його вплив на їх смертність та хвороби. Він не був професійним лікарем, але, сам постійно потребуючи лікування, набув деяких знань у галузі медицини і визнавався сучасниками як лікар. Після короткочасного перебування в Петербурзі Г. попрямував на південь і зупинився в Кременчуці, де була розміщена велика військова лікарня. Згодом, щоб бути ближче до театру військових дій, прибув у Херсон, де неза-

баром спалахнула епідемія тифу. Г. невтомно допомагав хворим, лікував їх за власний кошт, утім сам захворів і помер. Похований у Херсоні.

Лит.: Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. СПб., 1893. т. IX (17): Гоа – Гравер. URL: <https://www.runivers.ru/bookreader/book10148/#page/14/mode/1up>; Гогель С. К. Курс уголовной политики в связи с уголовной социологией. СПб., 1910; Тепляшин П. В. Истоки и развитие английского тюрьмоведения. Красноярск, 2005. URL: <http://textarchive.ru/c-1538378-pall.html>; Великий філантроп Джон Говард. URL: <http://artkavun.kherson.ua/velikiy-filantrop-dzhon-govard.htm>.

В. І. Тимошенко.